

Tilläggsbudget för 2002 – utgiftsområdena 13 och 14

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 16 april 2002 berett bl.a. arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över 2002 års ekonomiska vårproposition (prop. 2001/02:100) om tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 2002 och motioner som kan komma att väckas i de delar som berör arbetsmarknadsutskottets beredningsområde.

Utskottet yttrar sig i det följande över *dels* propositionens avsnitt 7 i de delar som avser utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv, *dels* motionerna Fi38 yrkande 7 i denna del (c), Fi39 yrkande 5 (fp), Fi42 yrkande 18 i denna del (m) och Fi44 yrkandena 2 och 6 i denna del (kd).

1 Inledning

Regeringen föreslår att riksdagen, i fråga om tilläggsbudgeten för budgetåret 2002, godkänner ändrade ramar för utgiftsområdena 13 och 14 samt godkänner ändrade anslag i enlighet med nedanstående tabell (regeringens förslag punkt 27 delvis). Dessa förslag tas upp i yttrandet liksom förslag om godkännande av att från det under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad uppförda ramanslaget 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006 får göras förskottsutbetalningar i de fall som regeringen förordar (regeringens förslag 11).

Utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv*Tusental kronor*

Utgiftsområde/anslag		Belopp enligt statsbudgeten	Förändring av ram/anslag	Ny ram/ny anslagsnivå
13	Arbetsmarknad	58 915 236	266 000	59 181 236
22:4	Särskilda insatser för arbetshandikappade	7 139 492	-704 000	6 435 492
22:11	Bidrag till lönegarantiersättning	388 000	970 000	1 358 000
14	Arbetsliv	1 047 542	4 500	1 052 042
23:1	Arbetsmiljöverket	566 611	-5 150	561 461
23:2	Arbetslivsinstitutet	310 085	9 150	319 235
23:7	Ombudsmannen mot diskriminering p.g.a. sexuell läggning	4 394	500	4 894

2 Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Arbetsmarknadspolitik som innefattar platsförmedling, arbetsmarknadspolitiska program, bidrag till arbetslöshetsersättning, särskilda insatser för arbetshandikappade samt lönegarantiersättning. Vidare ingår bl.a. bidrag till Samhall AB samt förvaltningskostnader för Arbetsmarknadsverket (AMV), Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (Ifau) och Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige.

2.1 Anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd*Propositionen*

Regeringen avser att höja ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen år 2002 under förutsättning att det statsfinansiella läget medger detta.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 25 april 2002 att ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen skall höjas den 1 juli 2002. Det s.k. golvet höjs med 50 kr till 320 kr medan det s.k. taket höjs med 50 kr till 730 kr under de 100 första ersättningsdagarna. Taket för ersättning från den 101:a ersättningsdagen höjs med 100 kr till 680 kr. Ersättningsnivåerna i aktivitetsstödet är desamma som i arbetslöshetsförsäkringen.

Motion

Centerpartiet anser i motion Fi38 yrkande 7 i denna del att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till ytterligare tilläggsbudget innefattande en minskning av anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd med 1 500 miljoner kronor. Centerpartiet förordar att det anslagsutrymme som enligt regeringen skall användas för att höja ersättningsnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen i stället används till att förbättra budgetsaldot och betala av på statsskulden.

Utskottets ställningstagande

Som framgått angav regeringen i vårpropositionen (prop. 2001/02:100) att ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen skulle höjas under förutsättning att det statsfinansiella läget medger detta. Före ett ställningstagande till frågan om höjd ersättning ville dock regeringen enligt vårpropositionen avvakta en pågående uppföljning av ändringarna i ersättningsreglerna från den 5 februari 2001. Det bör påpekas att det enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring är regeringen som beslutar om såväl högsta som lägsta dagpenningbelopp.

Den nyssnämnda uppföljningen, som gjorts av AMS, är nu slutförd (skrivelse 2002-04-23 till Näringsdepartementet). I starkt sammandrag drar styrelsen slutsatsen att regelförändringarna har lett till ökad yrkesmässig rörlighet, till ett starkare fokus på geografisk rörlighet, till att arbetsförmedlingen oftare ifrågasätter rätten till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen samt att fler arbetslösa sökande uppger att de i sina kontakter med arbetsförmedlingen upprättat en handlingsplan i syfte att finna arbete på den reguljära arbetsmarknaden. AMS betonar i uppföljningen att stora informationsinsatser har gjorts för att inom verket föra ut en gemensam policy i hela landet när det gäller tillämpning av det nya regelverket.

AMS uppföljning tyder enligt arbetsmarknadsutskottets uppfattning på att de regelförändringar som nu varit i kraft drygt 14 månader haft avsedd effekt. Det är dock enligt utskottet viktigt att det görs ytterligare uppföljningar och utvärderingar av regeländringarna. Utskottet ser positivt på att AMS-rapporten gjort det möjligt att dra slutsatsen att det finns ett ekonomiskt utrymme för att höja ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen för alla och att höjningen kan ske inom befintliga anslagsramar.

De förestående höjningarna av ersättningsnivån i arbetslöshetsförsäkringen stärker enligt utskottets uppfattning försäkringens legitimitet. De ekonomiska förutsättningarna förbättras för samtliga arbetslösa som får ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Höjningen av ersättningstaket innebär att fler arbetslösa än i dag kommer att få ut arbetslöshetsersättning motsvarande 80 % av inkomsten. Likaså höjs ersättningen för långtidsarbetslösa och andra som haft mer än 100 ersättningsdagar. I och med att det s.k. golvet i försäkringen också höjs får även de personer som uppbär lägsta ersättning i försäkringen en viktig förstärkning av sin ekonomi.

Med det anförda anser arbetsmarknadsutskottet att finansutskottet bör avstyrka motion Fi38 yrkande 7 i denna del (c).

2.2 Anslagen 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade respektive 22:11 Bidrag till lönegarantiersättning

Propositionen

Anslaget 22:11 Bidrag till lönegarantiersättning ökas med 970 miljoner kronor. Finansiering sker genom att anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade minskas med 704 miljoner kronor samt genom överföring från anslag inom andra utgiftsområden.

Motioner

Moderaterna avvisar enligt motion Fi42 yrkande 18 i denna del regeringens förslag om att minska anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade med 704 miljoner kronor för att finansiera en höjning av anslaget 22:11 Bidrag till lönegarantiersättning. Partiet tillstyrker dock regeringens förslag om att minska anslag inom andra utgiftsområden med 266 miljoner kronor för att finansiera en ökning av anslaget 22:11. Moderaterna anser inte att ytterligare medelstillskott för närvarande behövs på anslaget 22:11 Bidrag till lönegarantiersättning.

Kristdemokraterna tillstyrker i motion Fi44 yrkandena 2 och 6 i denna del förslaget i vårpropositionen om att öka anslaget 22:11 Bidrag till lönegarantiersättning med 970 miljoner kronor. Regeringens förslag till finansiering av anslagsökningen tillstyrks däremot endast delvis.

Det är enligt Kristdemokraterna rimligt med en viss minskning av anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade eftersom anslagssparandet förra året uppgick till närmare 648 miljoner kronor. Den av regeringen föreslagna neddragningen av anslaget 22:4 med 704 miljoner kronor är dock allför stor och partiet vill tillföra anslaget 75,4 miljoner kronor mer än regeringens förslag.

Folkpartiet avvisar i motion Fi39 yrkande 5 regeringens förslag om att minska anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade för att finansiera en höjning av anslaget 22:11 Bidrag till lönegarantiersättning. Regeringen bör i en ny tilläggsbudget lämna förslag till annan finansiering av en ökning av anslaget 22:11.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av vårpropositionen har antalet konkurser under föregående år varit större än förväntat. Detta har lett till ökade utbetalningar av lönegarantiersättning under årets första månader. Av den statistik över konkurser under första kvartalet 2002 som publicerades av Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) den 8 maj 2002 framgår att antalet anställda i företag i konkurs

var betydligt större under första kvartalet i år jämfört med motsvarande period förra året. Ökningen uppgick till 44 % jämfört med samma period i fjol.

Arbetsmarknadsutskottet instämmer mot denna bakgrund i regeringens uppfattning att ytterligare medel behöver tillföras anslaget 22:11 Bidrag till lönegarantiersättning. Utskottet tillstyrker vidare regeringens förslag att anslagshöjningen skall finansieras bl.a. genom en minskning av anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade.

På det sistnämnda anslaget finns för närvarande ett betydande anslagssparande från föregående budgetår. Enligt vad utskottet erfarit kommer regeringen att besluta att detta får tas i anspråk av AMS. Det finns därmed enligt regeringen inte någon risk för att medelsbrist skall uppstå på anslaget 22:4. Inte heller föreligger enligt regeringen någon risk för att verksamhetsmålet rörande sysselsättning för arbetshandikappade äventyras till följd av en tillfällig anslagsminskning.

Enligt AMS:s första kvartalsrapport 2002 för Arbetsmarknadsverket har det nämnda verksamhetsmålet mer än väl uppfyllts under första kvartalet 2002. Målet är att i genomsnitt minst 59 000 arbetshandikappade personer per månad skall ha lämplig sysselsättning under 2002 för beloppet som tilldelas under anslaget 22:4. Enligt AMS ökar antalet personer i särskilda program för arbetshandikappade, och första kvartalet 2002 var i genomsnitt 59 035 personer sysselsatta i sådana program. Motsvarande verksamhetsmål budgetåret 2001 var 57 000 personer. Enligt årsredovisningen uppnåddes målet.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det är viktigt att höja sysselsättningsnivån för dem som är arbetshandikappade. Det är en fråga som utskottet tagit upp i en rad sammanhang, senast i betänkande 2001/02:AU4. Mot denna bakgrund är det enligt utskottet positivt att det verksamhetsmål rörande sysselsättning för arbetshandikappade som har slagits fast för 2002 ger uttryck för en höjd ambitionsnivå. Utskottet noterar att regeringen enligt vår propositionen kommer att följa utvecklingen och vid behov återkomma till riksdagen i frågan.

Två kommittéer har nyligen tillsatts av regeringen med uppgift att behandla en rad frågor om arbetsmarknaden för arbetshandikappade. Den ena kommittén har till uppgift att behandla styrningen och inriktningen av Samhalls verksamhet (dir. 2002:34) medan den andra skall analysera de arbetsmarknadspolitiska programmen för personer med nedsatt arbetsförmåga (dir. 2002:22). De båda kommittéerna har tillsatts efter uttalanden av arbetsmarknadsutskottet i budgetbetänkandet hösten 2000 (bet. 2000/01:AU1).

Arbetsmarknadsutskottet biträder regeringens förslag om att öka anslaget 22:11 och tillfälligt minska anslaget 22:4 och föreslår att finansutskottet tillstyrker detta. Därmed föreslås också att finansutskottet avstyrker motionerna Fi39 yrkande 5 (fp), Fi42 yrkande 18 i denna del (m) och Fi44 yrkandena 2 och 6 i denna del (kd).

2.3 Anslaget 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006

Propositionen

Förskottsutbetalningar av medel från ramanslaget 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006 får göras till beslutade projekt som drivs av ideella föreningar, lokala kooperativ (ekonomiska föreningar), allmännyttiga stiftelser eller lokala utvecklingsgrupper.

Utskottets ställningstagande

Arbetsmarknadsutskottet ser positivt på regeringens förslag om att det skall vara möjligt att göra förskottsutbetalningar till ideella föreningar, lokala kooperativ (ekonomiska föreningar), allmännyttiga stiftelser och lokala utvecklingsgrupper. Utskottet, som kan konstatera att det inte har väckts några motioner med anledning av regeringens förslag om förskottsutbetalningar av medel från anslaget 22:6, biträder propositionens yrkande 11 och föreslår att finansutskottet tillstyrker detta.

3 Utgiftsområde 14 Arbetsliv

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Arbetslivspolitik och Jämställdhetspolitik.

Inom utgiftsområde 14 är det endast politikområdet Arbetslivspolitik som berörs av förslagen i tilläggsbudgeten. Detta område innefattar verksamhetsområdena arbetsmiljö, kunskap och kompetens, arbetsrätt, icke-diskriminering samt medling och lönebildning. Till området hör bl.a. myndigheterna Arbetsmiljöverket, Arbetslivsinstitutet, Arbetsdomstolen, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) och Medlingsinstitutet samt verksamhet som avser Internationella arbetsorganisationen (ILO).

3.1 Anslaget 23:2 Arbetslivsinstitutet

Propositionen

Anslaget 23:2 Arbetslivsinstitutet ökas med 9,15 miljoner kronor. Anslaget 23:1 Arbetsmiljöverket minskas med totalt 5,15 miljoner kronor, varav 4,65 miljoner kronor avser ett tillfälligt medelstillskott till Arbetslivsinstitutet för att täcka ökade kostnader under 2002 i samband med att delar av forskningsprogrammen flyttas till högskolan. Institutets anslag behöver också tillföras ytterligare 4,5 miljoner kronor för att förstärka institutets program Belastningsskadecentrum (BSC). Medelstillskottet behövs i avvaktan på ett avgörande om centrumets framtida lokalisering och finansiering.

Arbetsmiljöverkets anslag minskas förutom för att finansiera flytten av Arbetslivsinstitutets forskningsprogram också för att finansiera en ökning av anslaget 23:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (se nedan).

Utskottets ställningstagande

När det gäller Arbetslivsinstitutets verksamhet och arbetslivsforskningen betonade arbetsmarknadsutskottet i betänkande 2001/02:AU1 att det är väsentligt att det finns en forskning av hög kvalitet som kan granska hela arbetslivet. För detta krävs bl.a. en väl fungerande organisation som kan stödja och vara pådrivande i utvecklingsarbetet och i kunskapsspridningen. Det är viktigt att arbetet med att få till stånd en effektiv organisation kan fullföljas.

Arbetsmarknadsutskottet noterar att det inte har väckts några motioner rörande regeringens förslag om medelstillskott till anslaget 23:2 Arbetslivsinstitutet respektive finansiering av tillskottet genom nedskärning av anslaget 23:1. Arbetsmarknadsutskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens förslag i aktuella delar.

3.2 Anslaget 23:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO)

Propositionen

Anslaget 23:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) ökas med 0,5 miljoner kronor för att ge bättre möjligheter att genomföra informationsinsatser på andra sätt än genom myndighetens webbplats. Anslagsökningen finansieras genom motsvarande minskning av anslaget 22:1 Arbetsmiljöverket.

Utskottets ställningstagande

Arbetsmarknadsutskottet, som konstaterar att inga motioner har väckts i fråga om ökning av anslaget 23:7 respektive motsvarande minskning av anslaget 22:1, biträder regeringens förslag i aktuell del och föreslår att finansutskottet tillstyrker detta.

Stockholm den 16 maj 2002

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Sven-Erik Österberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sven-Erik Österberg (s), Hans Andersson (v), Margareta Andersson (c), Björn Kaaling (s), Kent Olsson (m), Laila Bjurling (s), Patrik Norinder (m), Sonja Fransson (s), Kristina Zakrisson (s), Camilla Sköld Jansson (v), Maria Larsson (kd), Henrik Westman (m), Barbro Feltzing (mp), Elver Jonsson (fp), Anders Karlsson (s), Anna Kinberg (m) och Rosita Runegrund (kd).

Avvikande meningar

1. Anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

av Margareta Andersson (c) som anför följande.

Efter att regeringen avlämnade 2002 års ekonomiska vårproposition till riksdagen har den beslutat att höja såväl golv som tak i arbetslöshetsförsäkringen från den 1 juli i år. Dessa höjningar beräknas kosta 1,5 miljarder kronor för innevarande år och 3 miljarder kronor för 2003 och 2004. Enligt regeringen kan höjningen finansieras inom ramen för det befintliga anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd. Från Centerpartiets sida har vi inga principiella invändningar mot att höja ersättningsnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen. Däremot är vi principiellt motståndare till att staten tar på sig utgiftsökningar och finansierar dessa med lånade medel. För att föra en ansvarsfull och långsiktig ekonomisk politik och inte tvinga fram drastiska besparingar efter valet anser vi att tak och golv i arbetslöshetsförsäkringen bör vara oförändrade.

De medel som regeringen avser använda för att höja ersättningsnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen bör enligt vår uppfattning i stället gå till att förbättra budgetsaldot och till att göra avbetalningar på statsskulden. Vi anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till ytterligare tilläggsbudget innefattande en minskning med 1,5 miljarder kronor på anslaget 22:2. Anslagsminskningen bör göras utan någon motsvarande utgiftsökning.

Finansutskottet bör enligt vårt förmenande tillstyrka vår motion Fi38 yrkande 7 i denna del.

2. Anslagen 22:4 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade respektive 22:11 Bidrag till lönegarantiersättning

av Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m), Henrik Westman (m) och Anna Kinberg (m) som anför följande.

Vi avvisar regeringens förslag om att spara 704 miljoner kronor på anslaget till lönebidrag och annat stöd till arbetshandikappade. Det är enligt vår mening orättfärdigt att i första hand låta besparingarna gå ut över en av de mest utsatta grupperna i samhället. Vi förordar därför att anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade lämnas orört.

Vi är beredda att förstärka anslaget 22:11 Bidrag till lönegarantiersättning med 266 miljoner kronor genom överföring från andra utgiftsområden i en-

lighet med regeringens förslag. Något ytterligare tillskott erfordras enligt vår mening inte i nuläget. Genom en omläggning av den ekonomiska politiken bör det vara möjligt att redan under innevarande år nedbringa antalet konkurser. En ny bedömning av anslagsutfallet får göras under hösten.

Enligt vår uppfattning bör finansutskottet tillstyrka motion Fi42 yrkande 18 i denna del.

3. Anslagen 22:4 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade respektive 22:11 Bidrag till lönegarantiersättning

av Maria Larsson (kd) och Rosita Runegrund (kd) som anför följande.

Vi anser i likhet med regeringen att anslaget 22:11 Bidrag till lönegarantiersättning måste ökas på grund av ett ökat antal konkurser. Vi tillstyrker regeringens förslag att ökningen bör uppgå till 970 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att anslagsökningen finansieras genom att anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade minskas med 704 miljoner kronor. Vi anser att detta till viss del är rimligt eftersom anslagssparandet på anslaget 22:4 budgetåret 2001 uppgick till nära 648 miljoner kronor. Regeringens förslag i vårpropositionen innebär dock att medlen för åtgärder för arbetshandikappade minskar med 56,2 miljoner kronor netto. En sådan anslagsminskning finner vi oacceptabel. Vi anser att anslaget bör tillföras 75,4 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Förstärkningen skulle innebära ett välbehövligt resurstillskott på 19 miljoner kronor för insatser för arbetshandikappade.

Finansutskottet bör enligt vår uppfattning tillstyrka motion Fi44 yrkandena 2 och 6 i denna del.

4. Anslaget 22:4 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade, m.m.

av Elver Jonsson (fp) som anför följande.

Från Folkpartiets sida motsätter vi oss den föreslagna neddragningen av anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade för att finansiera en ökning av anslaget 22:11 Bidrag till lönegarantiersättning. Oavsett om konjunkturen är bra eller dålig så har de handikappade alltid en svår situation på arbetsmarknaden. De statliga insatserna för att stärka handikappades ställning är därför mycket viktiga och måste alltid prioriteras. Att få möjlighet att utföra ett efterfrågat arbete ökar livskvaliteten. Inget är så positivt – ekonomiskt och mänskligt – som möjligheten till ett eget arbete. Detta gäller särskilt för personer som är funktionshindrade och som har olika handikapp som hindrar eller begränsar dem i arbetet.

Vi folkpartister anser att regeringens plötsliga neddragning av anslaget till lönebidrag och andra insatser för arbetshandikappade är helt oacceptabel. Vi förordar att finansutskottet tillstyrker motion Fi39 yrkande 5 och att regering-

en genom ett tillkännagivande uppmanas att återkomma med ett annat förslag till finansiering av ett medelstillskott till anslaget 22:11.

En annan fråga där det finns anledning att rikta kritik mot regeringens agerande gäller anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd. Kort tid efter att vårpropositionen avlämnades till riksdagen har regeringen beslutat om höjda ersättningsnivåer i arbetslöshetsförsäkringen. Beslutet har stor inverkan på statsbudgeten för 2002 eftersom kostnaderna för höjningen beräknas uppgå till 1,5 miljarder kronor redan under innevarande budgetår. Det borde därmed ha tagits upp redan i vårpropositionen.

Särskilt yttrande

Behandlingen av arbetslöshetsförsäkringen i tilläggsbudgeten

Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m), Maria Larsson (kd), Henrik Westman (m), Anna Kinberg (m) och Rosita Runegrand (kd) anför:

Vi är starkt kritiska mot regeringens tillvägagångssätt när det gäller hanteringen av anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd. Bara tio dagar efter att vårpropositionen avlämnades till riksdagen fattade regeringen beslut om höjda ersättningsnivåer i arbetslöshetsförsäkringen. Redan under innevarande budgetår beräknas kostnaderna för höjningen uppgå till 1 500 miljoner kronor. Vi menar att ett beslut av denna dignitet väsentligt påverkar förutsättningarna för statsbudgeten och att det därmed skulle ha framgått av vårpropositionen.